

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre... 16 kor.
 Negyedévre... 4 "

Helyben háához hordva:
 Egész évre... 20 kor.
 Negyedévre... 5 "

Vidékre postán szállítva:
 Egész évre... 24 kor.
 Negyedévre... 6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és
 szombat utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáca-utca 3.

A szerkesztőség kéziratok visszaadására
 vagy megőrzésére nem vállal közt.

Előfizetések és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD, május 9.

Irodalmi társulatok.

Az akadémia nagyhete lévén, szinte önkéntelenül is eszébe jut az embernek az a sok támadás, melyet mindenfelől az irodalmi társulatok ellen intéznek. Kezdve a magyar tudományos akadémián egészen a mi kis Szigligeti-társaságunkig nincs olyan irodalmi egyesület, a mely ellen hevesnél hevesebb támadásokat nem intéztek volna.

Tekintsünk el attól, hogy e támadások jórésze letört nagyságoktól, félreismerést zseniktől származik s ne vegyünk figyelembe mást, mint egyedül a tárgyilagos kifogásokat.

Első és legsúlyosabb kifogás, hogy az irodalmi társulatok ma már nem időszerűek. Volt értelmük akkor, a mikor még a közönség nem volt élénk összeköttetésben az irodalmi férfakkal s az írók nem találtak támogatást másban, mint saját magukban. Vörösmarttyék, Kisfaludyék idejében az író nem igen lelkesítette más, mint saját pályatársainak rokonérzése s Vörösmarttyának az volt legfőbb öröme, ha Bajzáéknál meghitt, bizalmas körben felolvashatta egy-két költeményét. Ez a kis kör volt akkor az egyetlen irodalmi kör, a mely a budapesti összes irodalom-ismerőket egyesítette.

Később az olvasók szaporodtak s szaporodtak az írók is, a kik most már mindjobban érezni kezdték a szellem erejét. Maguk körében alakítottak tehát szervezett társulatokat, mint az akadémián kívül a Kisfaludy, Petőfi, stb. társaságo-

kat, mindeniknek czéljául tűzvé ki az irodalom művelését

Lassanként minden kisebb szellemi központ megalakította a maga irodalmi társulatát s ezzel megkezdődött az egész intézmény színvonalának határozott alábbszállása. Madách Imre és Garay János nevének pajzsa alatt meglehetősen ismeretlen nevű és ismeretlen tehetségű uri emberek akarnak irodalmi hírnévre szert tenni, a kik megelégszenek azzal, ha nevük legalább a lapok hírvonatában annyiban szerepel, hogy »felolvastak«. Vannak hiu emberek, a kiknek hiúsága ebben nyert kielégítést.

Ezekkel szemben csakugyan igazolt a vád, hogy fölöslegesek, sőt károsak. Rontják az ízlést, nevelik az alaptalan hiúságot s egyáltalán az irodalom ügyét inkább hátra, mint előre viszik.

Másik súlyos vád egy szó: *klikk*. Az akadémia: *klikk*. A Kisfaludytárs: *klikk*. A dicsőszenhabakuki irodalmi kör: *klikk*. Saját nagyságának bámuloja. Mások iránt kegyetlenül lenéz. Irodalmi pajtáskodások ápolója.

Ennek is van valami alapja. Tagadhatalan pl., hogy a mi akadémiánk szorgos munkásságáról csak az elnöki hivatalos jelentések tudnak sokat, egy-két benfentes alak valamit, a nagyközönség zöme édes keveset. A tagok munkáit, bármily gyöngé dolgok, kiadják, az igazi tudományos és irodalmi működés pedig tőlük ugyan teljesen parlagon maradhat. Igazi nagyhatású művet csak akkor adnak ki, ha egy-egy valódi tehetséges és szorgalmas ember kerül közéjük. Nem kell erre egyéb, mint végignéznünk valahol az akadémia hivatalos kiadványai-

nak jegyzékét. Ugyan melyik munkát olvasta azok közül a magyar közönség? Száz közül talán egyet.

És ez nemcsak Budapesten van így. Fölsőleges találgatásokat mellőzni kívánunk, de annyit meg kell jegyeznünk, hogy némileg ilyesféle viszonyok vannak a Szigligeti-társaságban is.

Hanem ezért nagy kár ám debacchálni, mert ez a mai szervezet mellett nem is lehet másképp.

Más példára mutatunk.

Itt van a Természettudományi társulat és a Szent István-társulat. Mind a kettőnek kiadványai óriási népszerűségnek örvendenek, mind a kettőről csak dicséretet lehet olvasni, pedig mind a kettő irodalmi társulat. Mi hát az oka a közönség eltérő felfogásának?

Más a szervezet.

Ezek nem *írók társaságai*, hanem *írók és olvasók egyesületei*. A ki hivatást érez magában a tagok közül az írásra, az író s ha jó munkát ír, kiadják. Nem kell czéger a jó műnek s ha valaki rossz munkát ír, nem muszáj kiadni azért, mert a klikkbe tartozik.

Ennek a szervezetnek az alapja nem az írás, hanem az olvasás. Legyen a ki olvas és akkor teremni fognak rátermett írók is.

Éppen azért egyáltalán nem tartjuk életképeseknek az irodalmi társulatokat, de csak mai elzárt szervezetükben. Mihelyt élénkebb összeköttetésbe lépnek a nagy közönséggel, nemcsak ők maguk lesznek életképesek, hanem a szellemi életnek is igazi tüzhelyeivé fognak válni s nem a klikk-emberek, hanem igazi tehetségek kezébe kerül a vezetés. A mint hogy

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Játék a tűzzel.

(Orosz novella.)

Írta: Gruzsinszky A.

A lány egy kerti székben ül és himbálódzik. Az ifjú a lánnyal szemközt áll egy alacsony pad karjára támaszkodva. Körülbelül egy koruak mindketten, úgy tizenhét, tizennyolcz év körül lehetnek. A fiatal ember vonásai komorak, sötétek, mint az őszi éjszaka, a lány arca ellenben élénk, vidám és frissakár csak egy mosolygó májusi reggel.

— A kilátás amonnan a szemközti halomokról nagyszerű — szólal meg az ifjú — én azonban egy még kellemesebb helyet is tudok Szerafina Alexandrovna. Ez az, mely arról a szakadékról kinálkozik ott a völgy hajlat felett, a hol a villám sujtotta óriás tölgy áll. Szívesen elkísérem oda, ha parancsolja. De hogy ne feledjem! Már régóta szándékom pár komoly szót váltani kegyeddél... Mindenáron mondanom kell valamit...

A lány kíváncsian tekint fel az ifjura, üde ajkain futó mosoly rebben végig. »Mondania kell valamit, s minden áron? Ha török-szakad, azt mondja Ön?« Felül a székben és abba-hagyja a hintázást.

— S miért nem mondhatná el Ön mindjárt most, a mi a szívet nyomja?

Az ifjú arczáról le lehet olvasni az ijedséget mialatt mormogja: Most?... Nem, azt nem tehetem... Teljesen lehetetlen.

— Igen? Mért volna lehetetlen, mikor oly annyira fontos? Nézze, hogy megkönnyítem magának a nyilatkozatát, inkább háttal fordulok Önhöz, sőt még a szememet is behunyom, ha tetszik!

S rögtön meg is teszi mind a kettőt. A hálátlan embert azonban nem hatja meg ez a nagy jószág, ellenkezőleg még jobban elborul, míg arczának vonásai úgy vonaglanak, mint a villanások az ég alján vihar előtt.

— Kegyed csak gúnyol engem Szerafina Alexandrovna — szól szemrehányóan. — Tán azt szeretné, ha szívemnek féltve őrzött titkát, mely minden kincsénél drágább előttem, az egész világ előtt kidobolnám. Látja, ott ül a terrazon az anyja, nővére minden pillanatban idejőhet, minden bókort megett leskelődnek.

— Ahá, most érttem már! Ön tehát azt szeretné, ha a hold szelid világa árasztaná el sugarával a néma, álomba merült természetet, a bokorban a fülemüle csattogna s a mormogó patak tükrében ott lebegne a pislogó csillagok képe...

— Mindenesetre nem volna rossz környezetnek...

— Meg aztán, ha lágy szellő lengedezne, mely meglebegtetné a fák leveleit?

— Ez ellen sem volna kifogásom.

— Továbbá ha az illatozó virágok mámoros meséket suttognának egymás fülébe?

— Nincs nagyobb gyönyöröm, mint mikor a levelek s virágok halk susogását hallgathatom.

— Oh az igen mulatságos szórakozás lehet! Ki sejtette volna, hogy Önben ekkora rajongó lakozzék? Ön bizonyára költő is egyuttal?

— Eltalálta, az vagyok.

— Kezd a dolog érdekessé válni. Ön egy nagy követeléssel lép fel egy leány előtt, mely ugyancsak próbára teszi annak bátorságát, én azonban még sem szegem nyakát a kívánságának, hogy a titkait meghallgassam s elmegegyek a villámütött tölgyhöz.

— Higye meg, hogy boldoggá tesz vele.

— Készségemért jutalmazzon meg ön azzal, hogy ne feszíts továbbra is kintpadra a türelmemet s legalább homályosan, burkolt alakban sejttesse velem, hogy mi lenne a közlendője.

— Nem, azt nem tehetem.

— Miután kíváncsiságomat felébresztette, beszélnie kell... Mondja már, mit akart mondani?

— Nagyon is sokat...

nem is lehet másképp olyan társulatoknál, a hol a könyveket nemcsak megírni és kiadni, hanem elolvasni is szokták, még pedig intelligens, irodalomért lelkesülő olvasók.
K. A.

Az „Adria“ új szerződése.

Az „Adria“ magyar királyi tengerhajózási részvénytársaság igazgatósága tegnap ülést tartott, melyen a képviselőház által módosított szerződést tárgyalták. Miután az „Adria“ közgyűlése által elfogadott szerződés eltér attól, melyet az országgyűlés elfogadott az „Adria“ igazgatóságának újabb meghatalmazást kell kérni a módosított szerződés végrehajtására. E czélból az igazgatóság — mint értesülünk — május 23-ikára rendkívüli közgyűlést hív össze, melynek betérjeszti a módosított szerződést hozzájárulás végett. Az igazgatóság az új szerződést pártolól fogja a közgyűlés elé terjeszteni, de miután az előbbi husz esztendő szerződés ellen is emelkedtek hangok a részvényesek köréből az új tizéves szerződést aligha fogják egyhangyulag elfogadni. Nagy kár nem lenne az országra ha egyáltalán nem fogadnák el a módosított szerződést.

ORSZAGGYÜLES.

A képviselőház ülése.

Budapest, május 9.

Az ülés elején Széll Kálmán miniszterelnök betérjeszti a közigazgatás egyszerűsítéséről szóló törvényjavaslatot.

Ezután következett a delegáció tagjainak választása.

Kossuth Ferencz a választási aktus kezdeté előtt kijelenti, hogy pártja, mely a 67-es állapot el nem fogadja, a szavazásban nem fog résztvenni.

A delegáció tagjaiul megválasztottak:

Rendes tagokul: gróf Andrássy Tivadar, gróf Apponyi Albert, Beksics Gusztáv, Berzeviczy Albert, Bolgár Ferencz, báró Dániel Ernő, Dániel Gábor, Bohus Ernő, gróf Eszterházy Mihály, Falk Miksa, Fluger Károly, Francisci Henrik, Gajary Odón, Gyurkovics György,

Hyeronymi Károly, Holló Lajos, Horánszky Nándor, Josipovich Imre, Klobusitzky János, Kistóffy József, Láng Lajos, Miklós Odón, Mohay Sándor, Münnich Aurél, gróf Nákó Kálmán, Pap Géza, Pulszky Agost, Rakovszky Géza, Rakovszky István, Rosenberg Gyula, Spevu Ferencz, Szerb György, Szilágyi Dezső, gróf Teleky Sándor, gróf Tisza István, Tisza Kálmán, gróf Thoroczkay Miklós, Tolnay Lajos, Ugron Gábor, gróf Zichy János.

Póttagokul: Adamovics Béla, Kőszeghy Sándor, Lánczy Leó, Latinovics Pál, báró Nopcsa Elek, Szabó Imre, Szemere Attila, Szöcs Pál, gróf Zay Miklós, Zayk Gábor.

A magyar-horvát tengeri gőzhajózási részvénytársaság szerződésének becikkelyezésénél felszólalt Batthányi Tivadar gróf előadó után Major Ferencz, aki itt is az adómentességet kifogásolta. A javaslatot csak egyszavazza meg, ezt módosítják.

Lukács Gyula hosszabban ismerteti kifogásait a szerződés ellen.

Tallian Béla elnök szünetet rendel el, ezután a vitát bezárja.

Batthányi Tivadar előadó után Hegedüs Sándor kereskedelmi miniszter reflektált a felhozott megjegyzésekre.

A javaslatot ezután megszavazták.

Vallás-sértés miatt kicsapott diákok.

— Saját tudósítónktól. —

Hogy mennyire szükséges az ifjuságnak keresztény szellemű restaurálása, mutatja az alábbi hír, melyből egészen undorító voltában ri ki a mételey, mely már a középiskolákban is elharapódzott.

Holmi Varga-féle tavárok és Pikler-féle kölesön könyvtári filozófusok keze nyoma hamar meglátszik a gyerek érzékeny lelkén pedig fájdalom nem mindenütt van olyan megbízható tanári kar, mint városunk állami, és községi iskoláiban.

A hír a következő:

Tanári körökben sokat beszélnek mostanában öt diákról, a kit a IX. kerületi polg. fiúiskolából a napokban azért »tanácsoltak ki«, mert az iskola előtt elvonuló körmenetet kicsufolták. Ugy beszéltek a beavatottak, hogy éppen akkor ment a körmenet az iskola előtt, mikor a tanulóknak óráközi szünetük volt s az osztály ablakából kiabáltak a tanulók valamit a kör-

menetre. Másik verzió szerint az egyik diák lent volt az utcán s onnét csufolódott, a többi pedig, egymást tüzelve s tréfálkozva kiabált a körmenetre egy-egy pajkos szót.

Az öt tanuló közül egy református, egy zsidó és a többi három római katolikus.

A gyalázatos tény minden lap regisztrálja, de a sajtó ama bizonyos része meglepő bambasággal kérdi, hogy ilyen csekélységre, hogy is lehet reflektálni, akár a papságnak akár a tantestületnek. Valószínűleg ez is a tan-zabadsághoz tartozik, hogy a katolikus körmeneteket leköpdössék és iskolai ablakból ki-gyonyolják.

Persze antikatolikus cselekedet az semmi, de próbájon egyéb anti érzelem nyilatkozni ily komisz módon iskola ablakból s lenne óbégatás fűlszakadásig.

Bizony jó lenne a kicsapás után a tanító urak közt is szét nézni, mert az ilyen ügyek csak alaposan meg tisztítva érnek valamit.

Schlauch bibornok körlevele a jubileumi búcsu ügyében.

Szentséges Atyánk XIII. Leo pápa a gyönyörű lefolyásu s kedves emlékü szent évnek nagy bucsuját hat hónapig terjedő határidővel, elődei példáját követve, a mindenható Istentől nyert és szent Pétertől örökölt apostoli tekintélyénél fogva az egész katolikus világra kiterjeszteni méltóztott. Száz meg százczek nyerték el a szent évben az örök városba zárando-kolva vagy az indokolt kiváltság alapján hazájukban, a szent év folyamán a nagy jubileum teljes bucsuit; de sokszorta több azok száma, a kik nem voltak szerencsések körülményeiknél fogva az apostolok sírjaihoz az örök városba zárando-kolhatni, avagy az indokolt kiváltság megszabott föltételeinek birtokában lehetni.

Most az egész földkerekségen a mindkét nemű összes keresztény hívek, — azok is, kik a szent év folyamán elnyerték, — részesülhetnek a búcsu kegyelmek kincstárából a nagy jubileumi teljes búcsu kegyelmében félévi határidőn belül, melyet

— Mit például a sok között?
— Azt, hogy kegyedet szeretem.
— Mit beszél? Tán rosszul értettem. Is-mételje szavait!

— Szeretem kegyedet.
— Ah, szépen vagyunk! Akármire elvöltam készülvé, csak erre nem! Ön tán meg van egy küssé háborodva?

— Lehet; hisz minden szerelem egy bizonyos fajtája az örületnek.
— Egyre újabb felfedezést teszek. Ugy veszem észre, hogy Ön nem csak költő, hanem egyuttal nagy bölcsész is.

— En meg azt a tapasztalatot teszem, hogy kegyed gunyolódó természetű is, kegyetlen is. Pedig milyen szép és jó máskülönbent! . . .

— Hohó, csak lassabban! Ezek a hízegő szavak is bizonyi ják, hogy Ön nem oly ártatlan ember, mint a milyennek látszik, sőt nagyon is veszedelmes, a ki ellen jó résen állani az embernek . . . Különbben feleljen nekem arra, hogy mi okból szeretett belém?

— Hogy kérdezhet ilyet az Isten áldja meg? Mikor maga is teljes tudatában van annak, hogy milyen nagy és ellentállhatatlan varázst gyakorol mindenkire.

— Eddig nem volt erről semmi tudomásom. Ezután majd gondolkozni fogok felette. De honnan gyanította Ön, hogy elmegyek az óriás tölgyhöz?

— Onnan, hogy kegyed megígérte.

— Igen az előbb ezelőtt pár percczel Most azonban, miután önt kiismertem, némi aggályaim vannak.

— Szavát bírom s ez nekem elég.

— Nem valami nemes dolog kiaknázni olyasmit, amit meglepetéssel csikartunk ki valakitől. Azonban Isten neki! Ha már szavamat adtam, akkor meg is tartom. — Mikor megyünk?

— Az időpont megállapítása nem az én dolgom, hanem a kegyedé.

— Mennyi belátása van önnek! Méltánylandó jó tulajdonság egy férfiban. — Jöjjön el hát kérem holnap, pont hét órákor elmegyünk együtt a tölgyfához. A lány itt szünetet tartott, majd egy küssé elgondolkozott s hirtelen így szólott: Milyen feledékeny is vagyok! A holnap napot Nechumovnak ígértem oda, este együtt fogunk csolnakázni. Nem jó volna inkább holnapután?

— Legyen a kegyed teszése szerint.

— Ön nagyon kedves ember! . . . Azonban még csak most jut eszembe, hogy holnapután kirándulást teszünk a hegyek közé Alberttel. Holnapután szerda, ugy-e? Várjunk csak! Csütörtökön Nikoláj Antonovics fog mulattatni az ő meghasadt szíve történet elmondásával, ami szintén hosszas dolog.

— Akkor hát pénteken — szakítja félbe a leányt türelmetlenül Konstantin Mihajlovics.

— Igenám, csakhogy pénteken bál van és

Krestov azt állítja, hogy a francia négyes alatt valami fontos dolgot akar tudatni velem, már pedig tudja ön, hogy én milyen kíváncsi vagyok. Szombaton látogatásokat kell tennünk a mamával itt is, ott is. Vasárnap szó sem lehet arról, hogy elszabadulhassak; hétfőn jön az én kedves nagybácsim, aki egy perczre sem ereszt el maga mellől, kedden . . . sutto-gta s egy kis szünetet tart.

Az ifju eső tekintettel néz a leányra, egy kis ideig még vár, aztán türelmetlenül kérdi:

— Mikor hát?

A leány az ifjura szegzi tekintetét, szeméi egy pillanatra kigyulnak s a szemeknek ez a fellobbanó lángja olyan, hogy már érettebb és tapasztaltabb embert arra intett volna, hogy vigyázzon, legyen óvatos. Konstantin Mihajlovics azonban még nem értette a szembe-szédet.

— Beszéljen a mamával — szólal meg egyszerre a leány egészen más hangon, mint az előbb, mialatt egyre ott lebeg ajakán a gunyos mosoly, mely arcát becikkázta.

— Talán ő tőle kellene az engedélyt is kieszközölni arra a sötára, melyet a tölgyhöz akarunk megtenni.

— Miértne? Ha Ön szeret engem és el is akar venni feleségül; ezt is a mamával illik megbeszélni, — hogy előbb vagy utóbb történik a dolog, az egészen egyre megy.

— Mindenesetre, de mégis a jelen pillanatban, mikor tanulmányaimat . . .

egyházmegyénkben az engedélyező pápai bullának a mai napon közlésével, mint a teljes bucsu feltételeinek teljesítésére alkalmas időszakot, *i. évi május 1-től f. évi november 1-ig* terjedőleg tűzünk ki.

Ezen idő alatt egyházmegyénkben a jubilaumi teljes bucsut a következő feltételek mellett lehet elnyerni:

1. Négy templomot kell 15 napon át (akár egyfolytában, akár megszakítással) és pedig a 15 nap mindenikén mind a négyet meglátogatni és minden látogatás alkalmával a Szent Atya szándéka szerint az anyaszentegyház fölmagasztaltatásáért, az eretnkségek megszűnéseért, a katolikus fejedelmek békeségeért és a keresztény nép üdvéért ájtatosan könyörögni, legalább is öt Miatyánknak és öt Üdvözlőgynek ájtatos elimádkozásával.

A napok akár természetes napok, melyek éjfélről éjfélre számítatnak, akár egyházi napok lehetnek, melyek már az előző nap vecsernyéjének idejében kezdődnek.

Ahol csak egy templom van, mint egyházmegyénkben általában, ott ezt az egy templomot kell napjában négyizben meglátogatni. Ahol két templom van, napjában ezeket kell kétszer-kétszer s a hol három templom van, a plébániai templomot napjában kétszer s a másik két napjában egyszer-egyszer kell meglátogatni úgy, hogy a látogatási napok száma akár egyfolytában, akár megszakítással mindenütt 15 és az összes látogatások száma 60 legyen.

Székhelyünkön: székesegyházunkat és a n.-várad-olaszi-i, n.-várad-ujvárosi s a n.-várad-velencei I. szert. plébániai templomokat jelöljük ki a 15 napon át akár egyfolytában, akár megszakítással, de naponként meglátogatandó egyházakul úgy azonban, hogy azok, kik nem tartoznak a n.-várad-velencei plébánia hívei közé, a n.-várad-velencei plébániai templom helyett bármely más I. szert. várad-i templomot választhatnak a fenti templomokon kívül.

2. Ezen látogatások ideje alatt töredelmes szent gyónást kell végezni és a

— Ah, mit beszél ön. Csak nem jár tán még iskolába?

— Az az hogy — javítja ki a szót az ifju ur sértődötten — egy év múlva már egyetemi hallgató leszek.

— No ha csakugyan így áll a dolog, akkor Isten ments! — nem akarom önt keményebb próbára tenni s nem kötöm magam a királyi tanácsosi ranghoz, férjemet illetőleg, mert ebbe mindkettőnk beleöszülne, hanem kevessebbel is megelégszem. Mint ama jó, galamb-szívű nőhöz illik, megengedem, hogy házassági ajánlatát már osztálytanácsosi korában megismételhesse. Ha tehát önnek nyolcz, tíz év múlva sem menne el a kedve a dologtól, talán jut még arra idő, hogy egyszer ahhoz a villámsujtotta fához elzarándokoljunk. Hogy azonban ezt az időt bevarom-e arra nézve nem tehetek önnek ígéretet. Feltéve mégis, hogy nem akad ember, aki az ön ellentállhatatlan varázssom erejének elentállhatna, ez esetben lehetséges, hogy feleségül megyek önhöz, csak hogy attól a veszélytől szabaduljak, hogy vén lány maradjak.

A leány e szavak után mosolyogva meghajtja magát és az erkély felé siet. Konstantin Mihájloviics meglepetten néz a szeszélyes tünény után, majd magához tér a bámulaástól és lassan eltávozik a házból, hova soha életében nem fog többé visszatérni.

szent áldozáshoz járulni. Ugy azonban, hogy a husvéti szent gyónás és szent áldozás, egyszersmind jubilaumi sz. gyónás és sz. áldozásul nem számítható.

3. A külön-külön végzendő, összesen 60 templomlátogatás helyettesíthető három ünnepélyes, e célból a helyi plébános vagy annak megbízottja vezetése alatt, a nagyobb részvételre való tekintettel vásár- vagy ünnepnapokon tartandó körmenettel, mely körmenetek valamely más templomba vagy ennek hiányában kápolnába vagy kereszthez és vissza vezetendők. Ezen ünnepélyes körmenetek helyének és idejének meghatározását az illetékes plébános, illetve lelkész urakra bizzuk.

Székhelyünkön az első körmenet a székesegyházból a n.-várad-olaszi-i plébániai templomba, a második a n.-várad-olaszi-i plébániai templomból a prémontrei templomba, a harmadik a n.-várad-ujvárosi plébániai templomból a kapuczinus templomba és vissza vezetetik s idejük meghatározását s vezetésüket ft. székeskáptalanunkra bizzuk. Akik e három ünnepélyes körmenetben részt vesznek: ezzel előírt templomlátogatási kötelezettségüknek eleget tesznek.

4. Különösen szükséges, hogy a teljes bucsu feltételei legutolsójának teljesítése a megszentelő malaszt állapotában történjék. Ha tehát valaki netán a jubilaumi gyónás után halálos bűnbe esnék: utolsó templomlátogatása előtt köteles volna még egyszer meggyónni, de a többi feltételek ismétlésére nem köteles.

5. A fentebb megszabott egész félév alatt a látogatásokra kijelölt templomok, székhelyünkön: a székesegyház, a három plébániai templom és a kapuczinus templom *egész nap, reggeltől estig, nyitva tartandók.*

6. Azok, kik a jubilaumi félév alatt távol voltak, ha ennek elmúltá után érkeznek haza, vagy más biztos állomásra, a többi feltételek megtartása mellett részeseülhetnek a jubilaumi bucsuban, ha 15 látogatást végeznek a székesegyházban, avagy lakó-, illetve tartózkodási helyük plébániai templomában.

7. Azokra nézve, kiknek a pápai bulla értelmében az előírt templomlátogatásokat illetőleg fölmentvényre van igényük: a templomlátogatási kötelezettségeknek más jóságos cselekedetekre való változtathatására felhatalmazzuk gyóntatóikat még a gyóntatószéken kívül is.

8. Mindezekről a hívek a szószékről a legközelebbi vasárnapon, sőt a körülményekhez képest többször is részletesen értesítendők; valamint azok, akiket a gyóntató atyák választását illetőleg engedélyezett nagyobb szabadság érdekel, erről is tájékoztatandók. Továbbá a templomi és iskolai szent beszédekben és tanításokban különös gond fordítandó arra, hogy a hívek minél jobb előkészítésben részeseüljenek a jubilaumi teljes bucsu elnyerhetésére, melyre annak felemlítésével is lelkesítendők, hogy a jubilaumi gyóntatásnál a gyóntatók számos rendkívül nagy apostoli felhatalmazással vannak ellátva.

E szempontból felhívjuk a figyelmet az 1875. évi 391. sz. a. kiadott egyházmegyei körlevélre is.

9. Végül szívökre kötjük a gyóntató atyáknak, hogy a pápai bullát, különösen

széles körű nagy felhatalmazásaikat alaposan tanulmányozzák, hogy felmerülő esetekben az egyház szellemében egészen helyesen élhessenek velük gyónóik lelki üdvére s javára.

Gratia Domini Nostri Jesu Christi sit vobis omnibus Amen!

Budapesten, az országgyűlés alatt, 1901. május 1.

Lőrincz,
bibornok-püspök.

Városi közgyűlés.

Minden nagyobb veszedelem nélkül véget ért tegnap a városi közgyűlés, csak a tanácsot tépázták meg néhányszor hol szelidebben, hol erősebben.

Mindjárt az elején hevesebb alakot öltött a tárgyalás az interpellációknál. A polgármestert akarta a sarokba szorítani *Sulyok* István egy oly intézkedéseért, amelyre a szervezeti szabályzat teljesen szabad kezet ad a polgármesternek.

A többi interpellációk simán folytak le; még Balogh Döme is tudomásul vette.

A választásoknál az I. oszt. rendőrbiztosi állásra *Lőrinczy* Gyulát léptették elő, eddigi működésének elismerésül egyhangulag. A II. osztályu rendőrbiztosi állásra ujember *Kemény* Ignác Lajos lett beválasztva, aki ambícióval megy új hivatásának.

Hosszas, élénk vitát keltett az iskolák építésének ügye, ahol különösen *Hlatky* Endre tártá fel a helyzetet igaz valóságában.

A Somogyi szinigazgató felelősségénél pedig meggyőződhetünk, hogy igen sokan vannak a törvényhatóságban, akik nemes ambícióval igazán szívükön viselik Nagyvárad szinművészetének érdekeit, boldogulását, fejlődését.

A közgyűlés lefolyása a következő volt:

Beöthy László főispán elnököl.

Jelen voltak:

Dr. Baróthy Ákos, dr. Bozóky Alajos, Hlatky Endre, dr. Konrád Márk, Mezey Mihály, Miskolczy Barnabás, dr. Molnár Imre, Palotay László, Papp Miklós, Stark Gyula, Szokoly Tamás, dr. Várady Zsigmond, Beczkay Lajos, ifj. Cser János, Czeglédy Jeremiás, Daday József, Déry János, dr. Hoványi Géza, Milibák József, dr. Radó Ignác, dr. Sarkady Lajos, Sulyok István, Schütz Albert, Széles Lajos, dr. Vucskics Gyula, Veisz Károly, Berger Dániel, dr. Dési Géza, dr. Friedländer Sámuel, Gábel Jakab, dr. Moskovits József, Reismann Mór, Szmekta György, Serényi Gusztáv, Aufricht Mór, Balogh Döme, Bognár Sándor, Bottó Ferencz, Deutsch Simon, dr. Döri Ferencz, Farkas Izidor, Füchsl Mór, Harmathy Károly, Hillinger Lipót, Hann Lajos, Ince Lajos, dr. Kazay Kálmán, dr. Kutiák Ágoston, Mandel Adolf, dr. Mihály Lajos, Mihály Pál, Molnár Lajos, dr. Munk Béla, Müller Salamon, Némethy Károly, Nyiry György, Papp György, Plesz Áron, Rádi Odön, Rendes Vilmos, Rothmann Jakab, dr. Sonnenfeld Zsigmond, Száhlender Károly, Steiner M. Albert, Szüts Sámuel, Weiszlovits Adolf, dr. Bulyovszky József, Rimler Károly, Istvánffy István, Szüts Dezső, Lukács Odön, Gerő Armin, Komlóssy József, Darvassy Lajos, Bordé Ferencz, Dús László, Tóth Márton, Sztarill János, Busch Dávid, Jablonszky Emil, Ragány János, Nemes Jenő, Szüts Géza, Szántó Lajos, Szüts István.

A közgyűlés megnyitása után felolvastattott a polgármester jelentése a közigazgatás április havi állapotáról. A jelentésnek a közegészség, közbiztonság, adófizetés stb.-ről szóló érdeke-sebb adatait már közöltük.

A jelentés felemlíti még, hogy a Polgári Takarékpénztár a gyermekkorház részére 40 koronát, a szegény iskolás gyermekek felruházására pedig 20 koronát adományozott.

Köszönetet szavaztak az adományért s a polgármester jelentését elfogadták.

Az interpellációk.

A polgármesteri jelentéssel kapcsolatban megeregedtek az interpellációk.

Balogh Döme kifogásolja, hogy bár elhatározták a városháza ez évben leendő építését s arról értesült **Busch** főmérnöktől, hogy semmi sem lesz az építésből, mert a polgármester ellenkező felterjesztést küldött a miniszterhez. Kérdi, hogy igaz-e ez a hír.

Czeplédy Jeremiás a sertésvásár állapotáról kér felvilágosítást.

Sulyok István azt kifogásolja, hogy **Kiss László** h. anyakönyvvezető, városi havi díjast a polgármester elbocsátotta a pénzügyi helyzetre való hivatkozással s mégis más alkalmazott helyette. Ez a dolog a személyes jelleget viseli magán. Azonkívül elmozdították az anyakönyvtől is, holott ez a belügyminiszter joga, mert az nevezte ki. Erre névre kér felvilágosítást.

A polgármester válasza.

Dr. Bulyovszky József polgármester válaszolt az interpellációkra. **Balogh**nak kijelentette, hogy a városháza építésének a kérdésében felhozottak nem felelnek meg a valóságnak. A város elhatározta az építést. Ő csak sürgős eljárást kért s mivel a költség eltérő volt, kérte, miszerint műszakilag vizsgáltsa felül a terveket a miniszter. — **Czeplédy Jeremiás** felszólalására azt válaszolja, hogy a sertésvásártér berendezésének tervét a közlekedési szakbizottság igen költségesnek találta s redukálás végett visszaadták a főmérnöknek. — **A Sulyok István** interpellációjára hosszabban felelt. Míg a megindított vizsgálat befejezést nem nyer, nincsen értelme, hogy az ügyet a közgyűlésben tárgyalják. Intézkedését az anyakönyvi felügyelő vizsgálata alapján tette. A vizsgálat kiderítette, hogy akták elszikkasztottak és a ki ezt tette, **Kiss László** volt. Erről ő is meggyőződött s ezért a város szolgálatában nem tartja. Különben a nevezett napidíjas volt a városnál s így jogánál fogva bocsátotta el.

Sulyok István nem veszi tudomásul a polgármester válaszát, mert a dolog már korábban történt s már áprilisban be kellett volna jelenteni a közgyűlésnek.

Dr. Bulyovszky József polgármester helyreigazítja **Sulyok** tévedését. Várni kellett egy hónapig, míg meggyőződött, hogy a felügyelő mily eredménnyel tartotta meg a vizsgálatot. Csak ezután bocsátotta el **Kiss Lászlót**, mert gyanu alatt volt s később a vizsgálat beigazolta a gyanút. Ismételtén kijelenti, hogy a napidíjas elbocsátása teljesen a polgármester joga.

Balogh Döme és **Czeplédy Jeremiás** tudomásul vették a polgármester válaszát.

A közgyűlés néhány szavazat ellenében nagy többséggel tudomásul vette a polgármesternek a **Sulyok István** interpellációjára adott válaszát.

A belügyminiszter jóváhagyta a közgyűlés azon korábbi határozatát, hogy a v. olasz elemi fiúiskolánál az 1901/902. tanév kezdetétől egy tanítói állást rendszeresít a város. — Tudomásul vették.

A földmivelési miniszter ur jóváhagyta a birtok határjelzéséről alkotott szabályrendeletet. — Tudomásul vették.

A rendőrbiztosok választása.

Sorra került a **Passie Sándor** rendőralkapitányú történt megválasztása által megüresedett I. osztályú rendőrbiztosi állás betöltése.

Kijelöltettek: **Lőrinczy Gyula** II. r. biztos és **Bereczky Lajos** irnok.

Lőrinczy Gyula II. oszt. rendőrbiztos választott meg egyhangulag I. oszt. rendőrbiztossá.

Az ekként megüresedett II. oszt. rendőrbiztosi állásra jelöltettek:

Bereczky Lajos,
Kemény Ignác Lajos,
Baranyi Menyhért,
Bacz Endre és
Ging Rezső.

A szavazás elrendeltétven, beadatott 90 szavazat. Ebből kapott

Kemény I. Lajos 49,
Baranyi Menyhért 26,
Bereczky Lajos 6,
Bacz Endre 9

szavazatot s így 23 viszonylagos szavazattöbbséggel **Kemény Ignác** választott meg II. oszt. rendőrbiztossá.

A szükséghez képest a főispán **Giraud Árpád** r. fogalmazót tb. alkapitányúvá és **Zeke Ferencz** irodatisztát tb. irodaigazgatóvá nevezte ki.

A közigazgatási bizottságban dr. **Vári-Szabó Béla** eltávozásával és dr. **Grósz Albert** elhunytával megüresedett két tagsági helyre dr. **Konrád Márk** és **Szokolay Tamás** választottak meg. Szavazatot kaptak még: **Kornstein Lajos** és **Sulyok István**.

A közvilágítás kérdése.

A városi tanács előterjeszti a város közvilágításának ellátása tárgyában megtartott pályázat eredményét s ennek kapcsán **Hollós József** műszaki tanácsos, kir. főmérnök szakvéleményét, a melyben a beérkezett pályázatok közül a **Ganz-czég** ajánlatát tartja a városra legelőnyösebbnek. E szerint a város 600,000 korona összegből a **Ganz-czeggel** készíttetné el a város egész területét felölelő villamos világítási berendezést s az üzemet házi-kezeléssel látná el a város.

A tanács javasolja, miként hatalmazza fel a közgyűlést a városi tanácsot a gázgyárral fenálló szerződés felmondására.

A tanács javaslatát elfogadták.

Az iskola-építés.

A városháza építése folytán az újvárosi községi elemi fiú-iskolát el kell helyezni. A város e célra megvette az ev. ref. egyház ör-utcai iskola telkét s elhatározta, hogy ide építi az újvárosi fiú és leány elemi iskolát. Mivel azonban az idő szerint az iskola építésére nincsen megfelelő költség s az iskolák államosítása tárgyában jelenleg tárgyalások folynak, a városi tanács javasolja, hogy az iskola helyiség kérdését ideiglenesen akkép oldják meg, miszerint most az elemi fiúiskola 3-ik, 4-ik, 5. és 6-ik osztályát a Nagypiaczon levő polgári fiúiskola épületébe helyezték, a két alsóbb osztályoknak pedig megfelelő helyiséget béreljenek Újvároson.

Sulyok István nem helyesli a tanács javaslatát, mely ideiglenes állapotot akar s ezért azt egész terjedelmében nem is fogadja el. Legfeljebb csak 1—2 évig menne bele az ideiglenes elhelyezésbe, úgy, hogy az alsóbb osztályok részére Újvároson rendeztetnék be iskola s ezek ne kényszerítenek 2 kilométerre gyalogni. A **Balogh**-házat erkölcsi szempontból kifogásolja. Majd áttér arra, hogy végzetes átkunk az, miszerint nagy fényűzéssel s így drágán akarjuk az iskolákat építeni. Nem helyesli, hogy ör-utczán emeletes iskolát építsünk s a meglévő épületet elbontsuk, mikor ezt könnyen át lehet alakítani s kibővíteni. Így sokkal olcsóbb lesz. Indítványozza, hogy csak a 4. osztálytól fellele helyeztessék át az iskola a polgári iskolába, de ez is legalább 2 évre; az új iskolát pedig földszintesre építsék.

Gábel Jakab most már inkább bizik az államosításban. Ha ez nem vezet sikerre, pár év múlva gondoskodik a tanács az iskolák felépítéséről. Ez nem aggasztja, de a humanizmussal ellenkezőnek találja, hogy kis gyermekek 2 kilométerre gyalogoljanak, két pia-

czon keresztül, kitéve folyton az elgázolás veszélyének. Ezt a felsőbb tanügyi hatóság sem engedi meg. Az alsó négy osztály részére Újvároson, a környéken keressenek megfelelő helyiséget. Ezután támadja a tanácsot, amiért a tantestület ismert beadványát nem terjeszti elő s így gerálja magát a szakértőkkel szemben. A tanács nem felel meg a tantestületnek, mert a felett a tanügyi hatóság áll. Indítványozza, hogy a tanács javaslatát ne fogadják el, hanem utasítsák a tanácsot, miként gondoskodjék a 4 alsó osztálynak a környéken leendő elhelyezéséről.

Dr. Friedländer Samu védi a tanácsot. Természetes, hogy a tanács visszautasította a tantestület illetéktelen beadványát. Miért nem fordultak felettes hatóságukhoz? Mivel félti a város háza építését az elődázástól, elfogadja a tanács javaslatát.

Rimler Károly főjegyző azzal kezdte beszédét, hogy a felhozott vádak az ügy nem ismeréséből erednek. Szívén viseli az iskolák ügyét s örömmel foglalkozik velük. A tanács őszintén tárta fel a helyzetet. A tanács még nem tárgyalta a terveket, hanem elküldötte a tanfelügyelőhöz, aki visszaküldte, mert már dolgozik a községi iskolák államosításán. Ideiglenes helyiségeket kerestek, de nem találtak; mindenütt nehézségek merültek fel. Egy épület volt, de az átalakítás 5000 koronába került volna. A tanítók nem voltak őszinték, hisz az igazgatóval együtt tárgyaltak s kerestek megfelelő helyiséget, de nem találtak. (Zaj.) Mivel csak végszükség esetén akarja a tanács a tervezett megoldást, ajánlja, hogy fogadják el a beterjesztett javaslatot.

Hlatky Endre szerint a tanács indokolása lep meg mindenkit. Rámutat arra, hogy a polgári iskola épületében sem lesz elég hely az iskolának, csak ha a népnevelési egyesületet, könyvtárt stb. kitelepitik. Az áthelyezés, ha megtörténik, nem lesz ideiglenes, mert évek hosszú során ott lesz az iskola. Az államosításban nem hisz, de akkor is fel kell építeni a városnak az iskolákat s a kiadás növekedésével mind többel kell a költségek viseléséhez hozzájárulni. Az államot nem lehet lefőzni s az nem is nagylelkű. A szülők pedig csakhamar felfognak jajdulni, mert türethetetlen lesz, hogy gyermekük két kilométerre járjon iskolába. Mit szól az iskolaszék az államosításhoz és az áthelyezéshez. Indítványozza, hogy adják ki az ügyet azzal az iskolaszéknek, miszerint a legközelebbi gyűlésre adjon véleményt.

Gábel Jakab czáfolja **Rimler** érveit s a saját indítványának visszavonása mellett elfogadja a **Hlatky** indítványát.

Dr. Bulyovszky József polgármester egészen új dolgot hozott fel. Azt állította ugyanis, hogy a javaslat elfogadása esetén még jobb lesz a helyzet, mert a Nagypiaczon is és Újvároson is lesz 1. és 2. osztály s így a környéken lakó gyermekek a legközelebb eső iskolába mehetnek. — Különben egész nyílt kijelentést tesz. Mióta a városháza építését megszavazták, az iskolák építésére nincs pénz. (Zaj!)

— Hová tették? felkiáltások.

Ezután a múlt gazdálkodást kezdi korholni amiért 400,000 koronás reál- és polgári iskolát épített a város, a kötelező elemi iskolák építését pedig elhanyagolta. (Zaj.)

Dr. Molnár Imre akar szólni. (Zaj. Szavazzunk!!) Nem aggasztja, hogy nincs pénz, mert vagy sikerül az államosítás, vagy ha nem, akkor okvetlen kell keríteni pénzt az iskolák építésére. Adjanak 1—2 évi időt, míg eldől az államosítás kérdése. Ideiglenesen nincsen más megoldás, mint a tanács javaslatát. A két kilométer távolság is tuozott. A hegyen, 5—6 kilométer távolságra 600 gyermek van iskola nélkül s ez nem bántja a törvényhatósági bizottsági tagok lelkét? Nyugodt lélekkel szavazza meg a tanács javaslatát.

A vita befejeztétven, a tanács javaslatát elfogadták.

A szinigazgató felebbezése.

Dr. *Hoványi* Géza bizottsági tag indítványára ezután *Somogyi* Károly szinigazgató felebbezését vették tárgyalás alá. A tanács kimondotta, hogy a szinigazgató a mostani május hóban s jövőre köteles a sziniedadásoknál szolgálatot teljesítő rendőrök és tűzoltóknak fizetni. Ez ellen adott be *Somogyi* Károly felebbezést.

Hlatky Endre nem látja a fizetést indokolva, mert erről szó sincs a szerződésben. Ha benne volna is törülni kellene. A köz- és vagyonbiztonság a közönség érdeke. Ezután éles guanyal kérdezte, hogy így akarjuk mi a szinügyet gyámolítani? Ezért küzdöttünk, hogy színházunk legyen s akkor megterheljük az igazgatót ilyen kiadásokkal. Más város támogatja a szinügyet s ezeket ad az igazgatónak, szubvenczió fejében. Mi semmit sem adunk s mégis kicsinyes, sőt jogtalan dolgot követelünk tőle. Még per útján is megnyerné ezt az igazgató.

Szokoly Tamás elfogadja a *Hlatky* véleményét.

Gerő Armin főkapitány azt hozza fel ér- vül, hogy más városokban fizetik ezt a díjat. (Zaj.) Kéri a tanács javaslatának elfogadását. (Folytonos zaj. Közbeszólások.)

Dr. *Hoványi* Géza rámutat, hogy a hol ilyen díjat fizet az igazgató, ott szubvencziót is adnak neki. (Folytonos zaj.)

Elnöklő főispán: Ilyen zajban nem lehet tárgyalni. Meghallgat mindenkit, de ha folyton közbeszólnak, felfüggeszti a gyűlést.

Dr. *Hoványi* Géza folytatva beszédét azt fejt ki, hogy egy egész szezonban mily nagy összegre rugna a követelt díjak fizetése. A tanács javaslatának elutasítását kéri.

A tanács javaslatát egyhangulag elutasították és *Somogyi* Károly felebbezésének helyt adtak.

*

A tanács előterjesztésére a törzsvagyon alaphól kifizetett 5119 korona 40 fillért a gyámpénztári tartalékból kiutalták.

Moldován Iván köztérvéti ügyét a jövő gyűlésre tűzték ki.

Hegyesi Lajos köztérvéti ügyét jóváhagyták.

A város tulajdonát képező *Szaroveczky-utca* 159. számú házat eladják.

A tanköteles gyermekek összeírásáért járó 30 filléres járulékot évi 600 kor. általán összegben megállapították.

Krubicza József építésznek, aki a színház építését vezette, az odaadó buzgalmából eredt megtakarításokért 1000 korona jutalmat szavaztak meg.

A hegyközségi birtokosok 1900. évi pénztári zárószámadását, valamint 1901. évi költségvetését jóváhagyták.

A városi árvaszék 1900. évi gyámpénztári zárószámadását jóváhagyták.

A csendőrség feletti biráskodás.

Hevesmegye közönségének feliratára vonatkozólag, a melyben a polgári biróság illetékességét a magyar kir. csendőrségre is kiterjeszteni kéri, a tanács napirendre térést javasolt.

Balogh Döme hevesen kikelt a tanács javaslatára ellen s a humanizmus szempontjából a felirat pártolását kívánta. A csendőrséget a polgárokön elkövetett brutálításokért nem büntetik. Hivatkozik a tamási zendülésre, a mo-csai, marosvásárhelyi esetekre. A Bach-korszakból átvett intézménynek nevezi a csendőrséget, amiért a főispán figyelmeztetését vonta magára. Végül a felirat pártolását indítványozta.

A felirat felett napirendre tértek.

*

Dr. *Tóth* Mihály polg. iskolai igazgató azon kérelmét, hogy a város ajánlja a nagyváradi állami főreáliskolánál megüresedett egyik tanári állásra, — a közgyűlés teljesítette. *Königs-warter* Herman báró kis-szántói lakossal vámalányozásra, *Rimler* Károlylyal a gázgyár melletti 1-ső számú telekre; a *László király* páholylyal a gázgyár melletti 2-ik számú telekre; *Steiner* M. Alberttel a gázgyár melletti 3-ik számú telekre; *Sztarill* Ferenczcel a *Posta-utca* és a *diszletraktár* közt levő üres telekre.

László Józseffel köztér eladására megkötött szerződéseket záradékolták.

A nyugdíjbizottság jelentését özv. dr. *Kálmán* Szidorné nyugdíj ügyében elfogadták.

Bartha László fertőtlenítőt nyugdíjazták.

Vasadi János és *Drilla* Miklós földberlet átruházás iránti kérvényét jóváhagyták.

Grosz Emil doktor egyetemi tanár köszönő levelét tudomásul vették.

Fellner és *Helmer* czég köszönő iratát tudomásul vették.

Bulyovszky József dr. polgármesternek két havi, — *Baróthy* Akos főorvosnak hat havi, — *Szűts* István levélártnak hat heti és *Hügel* Ödön irnoknak három heli szabadságidőt engedélyeztek.

Dr. *Julier* Vilmos orvostudori oklevelét meghirdetik.

Ezzel a közgyűlés véget ért.

Barnumék Nagyváradon.

— Saját tudósítónktól. —

A megérkezés.

Barnumék óriási plakátjai megelevenedtek. A csodás sok látnivaló, a kezes báránynya lett üvöltő oroszlanok, az óriási elefántok, apró majmok, tevék, lámák, az új- és ó-világ legkülönfélébb állatainak képviselői Nagyváradon vannak. Megjöttek mind Barnum és *Bailey* greath shows et attractioris, hogy két előadás tartamára kicsalják a várost a baromvásár- terezen emelt sátor-város csodájára.

Mert tagadhatatlanul csodás az, a mit a Barnum-részvénytársaság elnöke, *Bailey* Nagy- váradra hozott. Négy hatalmas külön vonata az éjjel érkezett meg Váradra, hova tegnap indult meg Karczaról. Fél 12-kor vonult be méltóságos lassúsággal az első külön vonat. Harminczegy majd tizenkét méter hosszú wa- gonon az expedició legelső szükségletei ér- kezték meg: az igás lovak és a sátrak fősze- relése. A másik vonat a czirkuszi lovakat, a harmadik a működő személyzetet és a látvá- nyos embereket hozta, míg a negyedik vonat az állatvilág ritka szép példányait szállította.

A kiszállítás.

Mikor az első különvonat beérkezett, egy csapásra megnépesült a vidék. Mind több és több kíváncsi verődött össze a pályaudvar kö- rül és a rendőrség embereinek ugyancsak munkájukba került, hogy egyrészt a tolongó sokaságot visszatartsák, másrészt pedig, hogy ők maguk mindent meglássanak. A kirakodást csak a máv. külön engedélyével lehetett végig- nézni és a hírlapírókon kívül csak kevés meg- hívott kapott belépő jegyet.

Nekünk nagyváradiaknak tisztára elkép- zelhetlen az a csend és biztonság, a melylyel Barnum emberei dolgoznak. Gépies türelem- mel végzi mindegyik a dolgát, se szó, se be- széd nem hallatszik. Minden embernek meg van a maga munkája, azt elvégzi és egyébbel nem törődik.

Igy lehet csak, hogy délre már készen fog állani 12 olyan nagy sátor, hogy a közép- sőben, a legnagyobbikban majd tizezer néző fér el.

Barnum személyzetének és állatainak élet- mezésére reugeteg husmennység kell. Ma, a mikor személyzetének művészeti része a vá- rosi vendéglőkben étkezik, 700 kiló marhahust vásárol.

Erdekes, hogy Barnum mennyire megbe- csüli állatait. Ezeket ugyanis azzal a legjobb hussal eteti, amelylyel embereit táplálja.

Kicsi a marhavásártér!

Tegnap itt járt előzetes szemlén *Barnumék* szállásmestere. Ugy vonulnak ők, mint egy egész hadsereg: előre kell küldeni a szállás- mestereket, hogy e rengeteg embernek és ál- latnak szállást kerítsenek.

A szállásmester első dolga volt a marha- vásártér megtekinteni. Mikor a hatalmas te- rületet megpillantotta, kicsinylőleg kiáltott fel:

— Hisz ez nekünk nagyon kicsiny!

Persze most már késő volt a kicsinylés; akárhogy, de el kell férniök *Barnumék*nak a marhavásártéren. Ezt tudtára adta a szállás- mester a vasuti állomáson a társaság veze- tőjének, a ki ennek értelmében tette meg in- tézkedéseit a bevonulásra.

A bevonulás.

A négy külön vonat közül az utolsó haj- nali négy órakor érkezett meg. A többi há- romról ekközben szekerekre rakták át a szük- séges holmikat, úgy hogy mire a negyedik kü- lönvonattal a személyzet legnagyobb része megérkezett, már akkorára a többiek teljesen készen állottak a bevonulásra.

A tarka-barka menet a *Fő-utczán*, a *Bé- mer-téren*, *kishidon*, *N.-Teleky-* és *K.-Teleky- utczákon* vonult ki a baromvásártérre, a hol rögtön megkezdték a sátrak felállítását. Persze mindenütt sokan nézték a különös menetet, de még többen kísérték.

Annyi bizonyos, hogy soha sem volt oly sok későn fekvő, vagy koránkelő ember Nagy- váradon, mint ma reggel.

UJDONSAGOK.

TAJÉKOZTATO.

Régészeti és történelmi muzeum. (Schlauch-park) nyitva minden vasár- és ünnepnap d. e. 10 órától fél 1-ig és d. u. 3-5-ig 10 krért. Kedden és csütörtökön d. u. 3-5 óráig 20 krért. Más időben 50 kr.

Május 12. Népevelési egylet gyűlése.

Május 14. A biharmegyei gazdasági egylet ülése d. e. 10 órakor.

Május 18. Jogász-majális.

* *Személyi hir.* *Natafalussy* Kornél kir. tanácsos, a tankerületéhez tartozó délvideki középiskolák meglátogatása után tegnap haza- érkezett.

* *Esperesi gyűlés.* A várad központi es- peresi kerület papsága tegnap tartotta *Köröz- Tarjánban* tavaszi gyűlését. A gyűlést megelő- zőleg a szép kis stylszerűen épült templomba vonult a kerület papsága, melynek soraiban megjelentek *Dencs* János tb. kanonok, esperes, *Gábríely* Lajos, dr. *Vucskics* Gyula szentszéki ülnökök, *Richter* Jenő és *Gresinszky* Antal plebánosok, P. *Kledorfer* Lambert kapuczinus atya hitelemző, *Heilingner* József tanulmányi felügyelő és *Serly* Viktor káplán. A husvéti gyónás és szent mise és a Szent Lélek segít- ségül hívása után a plebániai lakban kezdetét vette a gyűlés, melyen megbeszéltek az aktuá- lis egyházi és iskolai ügyeket, *Serly* Viktor pedig felolvasást tartott a népiskolai oktatás és az egyházzól. A kerületi gyűlés tagjai a sze- gény egyetemi ifjak tandíjára 30 koronát ada- koztak. Gyűlés után a kerületi tagtársakat ba- rátságos ebéddel vendégelte meg a szives házi- gazda, a *köröz-tarjáni* plebános.

* *A honvédegylet köszönete.* A Nagyvárad városi és Biharvármegyei 48/49-es honvéd- egylet elnöksége a nagyváradi hat pénzüntéze- tet az öreg elaggott keresetképtelen honvéd bajtársai segélyezésére felkérvén, azok kö- zül a nagyváradi takarékpénztár 50 kor., az ipar- és terményhitelbank 25 koronát volt ke- gyes a félévszázad év előtti »főlistásoknak» ne- vezetett agg honvédek könyvei felszárítására adományozni. — Fogadják érte ez uton is a segélyre szorultak hálás köszönetét.

REGÉNY-CSARNOK.

S i b i l l a.

Irtá: Adalbert Károly.

Németből fordította: Lubinszky Anna.

91.

Forongás, félelem, izgatottság percről-percra nőtt. Borzasztó események hírért várták: a nép kitörését, kétségbeesett küzdelmét a rendezett sereggel, melynek száma nagyon kicsi volt, hogy hosszabb ideig ellenálljon. Azt suttozták, hogy a közösök loyálisására nincs mit adni, a dragonyosokról semmit sem tudtak.

Most az a hír terjedt el, hogy a kormányzó házáat gyújtják fel, őt magát megölik: itt volt a pillanat, midőn a katonaságnak közbe kellett lépni. Minden élet a főtérre koncentrálódott, a város többi részében mély csend honolt.

Még mindég tartott az, midőn Hanna ismét ujsággal lépett urnője elé:

— Azt mondják, hogy a katonaság Breida kapitány és svadronjával az élen, átlépett. Ezredesökké kiáltották s az egész városban csak az hangzik: Eljen Breida ezredes.

— Hála Istennek! Derék Breida!

— Derék! kiáltott Hanna. — Derék, egy esküszegő katona! Kisasszony, atyám és fivéreim katonák voltak; de egyik sem volt áruló, deserteur!

Lárma az utcán, dörög éljen és hurrah kiáltások szakították meg Hanna szavait. A nap hősenek szól, a fiatal Breidanak, ki átvette az egyes csapatok felett a főparancsnokságot, mivel az öregebb tisztek menekültek.

Azt gondolták, hogy megmentették a házáat minden veszélyt örökre eltávolítottak. Rabenak lakói öröm, vigáság mámorába merülve hívták életbe a fiatal állam szabadságát.

Breida Lajos volt a nap hőse. Hódolatleljesen tette babérjait az általánosan szeretett művésznek lábához, kinek neve az övével egyesülve mindenki szájában hangzott.

Alig telt el két hét, midőn az a hír terjedt el, hogy egy sereg közeledik lassan napi marsban a város felé. A hír valósággá lett, mérsékelte az emelkedett hangulatot, de bátorságukat nem veszítették el, mert biztos forrásból tudták, hogy a sereg kis száma, hogy a megerősített város ellen sikeres támadást intézhetne.

A harc valóban kitört s oly heves volt, hogy kimenetele sokáig kétséges volt. Leginkább a felső város citadellájára irányult, melyet a katonaság erősen megtámadott az insurgensek kétségbeesetten védelmezték. A támadók már visszavonulni látszóttak, midőn mind a két táborban elterjedt a hír, hogy Breida ezredes elfogták. Újult támadás az egyik, ellenállási erő gyöngülése a másik oldalon. A támadók tért nyertek, kiűzték a felkelőket s zászlójuk lohogott a toronyról. De ekkor a városbeliek kétségbeesetten még egy támadást kíséreltek meg s sikerült a citadellában lévőket a külső seregtől elzárni s az utóbbiakat elűzni.

A citadella ugyan az ellenség kezében volt, de elkülönítve és körül fogva, a harc kimenetelét a városiak méltán tekinthették győzelemnek. Természetesen nagyon drágán szerzett győzelem. Breida ezredes el volt fogva s mint mondták megsebesítve is. A nép hőseit, a katonaság vezetőjét veszítette el.

Hatalmas hangzású szavak hirdették a diadalt, de mégis terhes fellelként emelkedett mind egyikük feje felett. Halvány arcokkal közölték a harc kimenetelét, de ez nem volt akadály, hogy sok kobelben reményt veszített szív ne dobogjon.

Ismét véstes hír keletkezett, hogy csapatok közelednek, de elnyomták, hogy a katonaság ne veszítse el bátorságát. Ez okból igyekeztek a mindeunapi életnek is megszokott színezetet adni.

A színházat is, mely eddig be volt zárva, kinyitották. Az igazgató az akkori autoritásokkal megegyezve elhatározta, hogy az eseményeknek megfelelően Goethe Egmondjét előadassa. A színlap azonkívül egy prológot ígért a szeretett hírneves Peregrin Blanch szájából. A szerepet, melyet a lelkesült művész a színpadon kívül is játszott, csak az fogja érthetőnek találni, ki ki azon idők eseményeit és ellenmondásait átélte, vagy átérzi.

Házában különösen folytak a dolgok. Nem a muzsák vitték a fő szerepet. A művészet nem tűzét elnyelte a politikai fanatizmus mindent felemészítő lángja. Szenvedélyesebben és teljesebben senkisé ism áldozott neki, mint Sibilla. Ki a szabadság nevében fordult hozzá, szívesen látott vendég volt estélyi társaságában.

De más alakok is suhahtak ki s be.

(Folyt. köv.)

TAVIRATOK.

A debreczeni diákok a diák-kongresszus ellen.

Debreczen, május 8. (Saját tud. távir.) A debreczeni Akadémia polgársága tegnap, 8-án délután gyűlést tartott, a melyen a selmeczbányai országos diák-kongresszuson való képviseltetést és az ezzel összefüggő ügyeket vették tárgyalás alá. Az e kérdésben összehívott ifjusági gyűlés határozatilag kimondta, hogy a debreczeni Akadémia polgársága az ideai diák-kongresszuson nem képviselteti magát és így a védnököket (többi között Széll miniszterelnököt) felkérő küldöttségbe sem küld képviselőket.

Az osztrák kompromisszum.

Bécs, május 8. A lapok jelentése szerint az a kompromisszum, a melyet Körber miniszterelnök a viziutak kérdésében a pártok között létrehozott, abban áll, hogy a viziutakra előirányzott 250 millió koronából folyamszabályozásra 75 millió koronát fordítsanak és hogy első sorban a Duna-Odera-csatorna építéséhez fogjanak. A Duna-Odera-csatorna építési költségeinek 40 százalékát, a folyamszabályozás költségeinek pedig 30 százalékát fedezik a tartományok. A talajjavítások költségeit négy millió koronára emelik. (M. T. I.)

Botrány egy román bálon.

Kolozsvár, május 9. (Saj. tud. táv.) A mai román bálról az a hír terjedt el, hogy politikai czelokra használják fel és kimondják a passzivitás megszüntetését. Igyekeztek e hirt mindenféleképpen megczafolni, de a botrány ma valóban megtörtént. A bálon nagy politikai tüntetéseket rendeztek. Az előkelőbb férfiak és nők román nemzetiszínű kokárdát tűztek fel, a menet alkalmával. A rendőrség neszét vette a dolognak s a főkapitány dicséretre méltó rendeletére a kokárdákat elkobozták, a bál folytatását pedig beszüntették. Az eset a magyar társadalom körében óriási felháborodást szült s félő, hogy nagy oláh ellenes tüntetések lesznek.

Öngyilkos háztulajdonos.

Budapest, május 9. (Saj. tud. táv.) Gutvillig Gusztáv fővárosi bérpalota. tulajdonos agyonlőtte magát.

A konstantinápolyi postakonfliktus.

Konstantinápoly, május 9. A posta a követsegekhez intézett jegyzékben védelmébe veszi a maga eljárását és azt állítja, hogy neki joga volt a csomagokat felbontani, mert neki tudnia kell, hogy van-e abban dugáru. Most küldönczök útján közvetítik a postaforgalmat Konstantinápolyban.

Joanovics István szabadon.

Budapest, május 9. (Saj. tud. táv.) Párisból távirják, hogy Joanovics Istvánt kit nem rég kémkedés gyanuja miatt le-tartóztattak, ma szombaton bocsájtották, mert kiderült, hogy teljesen ártatlan.

Antiszemitizmus Algírban.

Páris, május 9. Algírból jelentik: A prefektus rendeletileg feloszlatta az antiszemita, továbbá a nacionalista és antiszemita ifjusági bizottságait azzal a megokolással, hogy a rendezavarások e bizottságok gyűléseinek tulajdonitandók. (M. T. I.)

Szerencsétlenül járt léghajósok.

Bécs, május 9. (Saját tud. táv.) Az Arzenálban a jubileumi léghajón katonatisztek szállottak föl. Mikor a hajó a levegőben uszott, hirtelen nagy vihar támadt, mely a ballon utasait nagyon megviselte, a léghajót pedig összerongálta. Ilyen állapotban szállottak földre Teschennél. Cettel és Próssay hadnagyok súlyosan megsebesültek a légi utban.

NYILTTÉR.

Kert-megnyitás.

Van szerencsém a n. érd. közönségnek tudomására hozni, hogy

a Bazár-mulatóhely

kerthelyiségét

Dula Miklós zenekarának közreműködésével

ma, május hó 10-én

megnyitom.

Izletes, jó magyar étkekről és tisztán kezelt borokról gondoskodom.

A n. érd. közönség szives pártfogását kéri

teljes tisztelettel

Harsányi József,

vendéglős.

KOZGAZDASAG.

A biharmegyei gazd. egyesület ülése.

Meghívó. A Biharmegyei gazdasági egyesület igazgató-választmánya folyó 14-én azaz kedden délelőt 10 órakor az egyesület hivatalos helyiségében (Nagy Sándor-utca Eleméry-ház) gyűlést tart, melyre a választmányi tagok meghívotnak:

Tárgyak:

1. Földmivelsügyi miniszter B-Ujfalú piaci helypénz tervezetét véleményezés végett leküldi.
2. Földmivelsügyi miniszter a katonai kincstár részére való szállításoknál bizonylatok kiállítás körüli eljárásról értesít.
3. Földmivelsügyi miniszter felhívja egyesületünket, hogy értesítsük a gazdaközönséget arról, miszerint a párisi világkiállításán bemutatott hazánk mezőgazdasági kiállítása Budapesten megtekinthető.
4. Biharmegye alispánjának megkeresése a faskola kezelők részére a faskola átengedése iránt.
5. O. M. G. E. tagosítási ügybeni megkeresése.

6. Halász Viktor egy újfajta ekéjének kipróbálása iránti megkeresése.

7. Jelentés a komádi házi-ipar tanfolyam bekezdéséről.

8. Előterjesztés a f. évben tartandó állatkiállításokról.

9. Elnökség jelenti, hogy az autonom vámtarifára vonatkozó jelentést felterjesztette.

10. Jelentés a répa művelési eszközök bemutatásáról.

11. Előterjesztés a telephon bevezetése iránt.

12. Intézkedés a pénztári jelentés évnegyedéki betérjesztése iránt.

Nagyvárad, 1901. május 8.

Szabó József,
egyl. elnök.

Czukorrépa művelési eszközök bemutatása. A biharmegyei gazdasági egyesület e tárgyban az alábbi köriratot juttatja a gazdaközönséghez: Clayton és Schulllevort gépgyárosok megkeresték egyesületünket, hogy nyújtsunk módot nekik, miszerint a legújabb fajta czukorrépa művelési eszközöket a gazdaközönségnek bemutatassák. Egyesületünk, tekintettel azon körülményre, hogy a czukorrépa termelés vármegyénkben kezd nagyobb lendületet venni, szives készséggel tett olegyet ezen régi jónevű cég megkeresésének s felkérte a nagyváradi latin szertartású Káptalan főtisztviszti hivatalát, miszerint Nagyváradhoz közel fekvő valamelyik gazdaságában jelöljön ki egy réppával bevetett területet a fentemlített eszközöknek működésben való bemutatására. A főtisztviszti hivatal az iklódi gazdaságtan jelölt ki egy réppával bevetett területet s így most már semmi sem áll útjában annak, hogy a gazdaközönség ezen tanulságos és hasznos művelési megtekintesse. Az eszközöknek működésben való bemutatását ennél fogva szombatra, folyó hó 11-én délelőtt 9 órára tűzzük ki. Indulás reggel fél 9 órakor Nagyváradról, az egylet hivatalos helyiségéből (Nagy Sándor-utca, Eleméry-ház.) Kocsiról minden résztvevő maga gondoskodik. Nagyvárad, 1901. május 6. Teljes tisztelettel Szabó József, egyesületi elnök.

Reich Jenő és Társa

Tőzsde jelentése.

— A »Tiszavtúl« eredeti távirata. —

Határidők.

Budapest, május 9.

Buza októberre	7.81
Buza áprilisra	7.75
Tengeri	5.40
Rozs okt.	6.92
Zab ápr.	6.47
Káposzta, repce, aug.	

Értéktőzsde

Budapest, május 9.

Osztrák hitel	721.75
Magyar hitel	728.50
Allamvasut	690.—
Rimamurányi	528.50
Magyar jelzálog	466.—
Salgótarjáni	
Wagon-kölcsön	

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1901. május 9-én.

Magyar aranyjárdék 4%	117.50
Magyar koronajárdék	93.15
Magyar vasuti kölcsön aranyban 4 1/2%	118.50
Magyar vasuti kölcsön ezüstben 2 1/2%	100.—
Magyar keleti vasuti államkötvény 1878-ból	118.50
Magyar földtehermentesítési kötvény 4%	93.25
Magyar földtehermentesítési kötvény	99.50
Italmérési jog megváltási kötvény	93.50
Horváth-szlavónföldtehermentesítési kötvény	174.—
Magyar nyereség-sorsjegy-kölcsön	141.—
Tiszszabályozás szegedi sorsjegyek kölcsön	98.25
Osztrák járadék papírban	97.80
Osztrák járadék ezüstben	117.60
Osztrák járadék aranyban	97.25
Osztrák korona járadék	141.—
Osztrák államsorsjegyek	16.70
Osztrák magyar bank részvény	700.50
Magyar hitelbankrészvény	692.—
Osztrák hitelintézet részvény	95.55
Párisi vista	19.10
20 frankos arany (Napoleon's or)	117.45
Németbirodalmi márka	240.30
London vista	23.52
20 márkás arany	

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

Magyar királyi államvasutak.

64797/1901. szám.

Hirdetmény.

A magyar királyi államvasutak igazgatósága nyilvános ajánlati tárgyalást hirdet a nagyváradi állomáson létező felvételi épület átalakítására és használható állapotba helyezésére szükséges építési munkák végrehajtására.

A tervek, a költségvetés, az egységárjegyzék, a szerződési tervezet, az ajánlati minta, a pályázati feltételek, valamint a munkák végrehajtásához kötött feltételek Budapest, a magyar királyi államvasutak igazgatósága magasépítmenyi ügyosztályában (VI. Teréz-körút 56. szám, III. emelet 13. ajtó szám) és Kolozsvárott az üzletvezetőség pályafentartási osztályában a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Az ajánlatok legkésőbb **1901. évi május hó 21-én déli 12 óráig** nyújtandók be, alulírott igazgatóság építési főosztályánál. (Teréz-körút 56. szám II. emelet 10 ajtó.)

Az ajánlatok egy koronás, az ajánlat mellékletei pedig ivenként 30 filléres

bélyeggel ellátva lepecsételve és következő felirattal nyújtandók be:

»Ajánlat a nagyváradi felvételi épület átalakítására.«

Csak az összes munkákra tett ajánlatok fognak figyelembe vétetni.

Az ajánlat benyújtását megelőző napon vagyis **1901. évi május hó 20-án déli 12 óráig** 6500 korona azaz hatezeröttszáz korona bánatpénz teendő le a magyar királyi államvasutak főpénztáránál, (Andrássy-ut, 75. szám földszint), akár készpénzben, akár állami letétekre alkalmas értékpapírokban.

A bánatpénzről szóló letétjegy az ajánlathoz nem csatolandó.

Az értékpapírok a legutóbb jegyzett árfolyam szerint számíttatnak, de névértékben felül számításba nem vétetnek.

Csak idejekorán beérkezett írásbeli ajánlatok szolgálhatnak a tárgyalás alapjául.

Posta útján beküldött ajánlatok és bánatpénzek tértí vevénnyel adandók fel.

Budapest, 1901. évi április hó.

Az igazgatóság

(Utányomást nem díjazunk.)

A tisztelt vevő közönség szives figyelmébe!

Szines és fekete selyem

szövetek ruhára és blousokra, ugyszintén selyem és félselyem napernyőket, karton, zephir és selyem

blousokat

ma a legolcsóbban lehet bevásárolni

KUNZ JÓZSEF és TÁRSA czégnél,

Nagyvárad, Szt. László-tér.

98-1-15

ÚJ ÜZLET!

Van szerencsém a közönség becses tudomására hozni, miszerint azon közóhajak kívántam eleget tenni, hogy a modern követelményeknek s a helyi viszonyoknak megfelelően, Olasz városrészben lakó tisztelt vevőim részére közelebbi és alkalmasabb beszerzési helyet teremtsék *Olaszi, Fő-utczán*, Bazár-épületben egy a legmagasabb igényeket is kielégítő

fiók festék-kereskedést

nyitottam melyben főüzletemben eddig levő festék árukon kívül mindennemű müolaj és aquarell festékeket, festő állványokat, müfa égetéshez szükségelt különféle fa diszeket u. m. keztyű, lürlüköző, ékszer, kulcs, ruhatartókat stb. valamint mü és tüveg festészethez alkalmazhó különlegességekből tartok nagy raktárt.

Festészeti előmintákat óriási választékban jutányos árban adok t. vevőim részére használatra. Tömeges látogatást kér

tisztelettel

Berkes Bertalan,

Zöldfa-u. 33. sz.

Festék különlegességek raktára Fő-utca, Bazár-épület.